

До спеціалізованої вченої ради К 26.889.02
у ВНЗ «Національна академія управління»

03151, м. Київ, вул. Ушинського 15

В І Д Г У К

**офіційного опонента – кандидата юридичних наук, доцента
Леня Валентина Валентиновича, на дисертацію**

Зубця Юрія Григоровича за темою:

**«Кримінальна відповідальність за ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані (ст. 136 КК України)»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та
кримінологія; кримінально-виконавче право**

Вивчення представлених Ю.Г. Зубцем матеріалів дисертації та автореферату дають підстави стверджувати, що ним проведено ґрунтовний правовий аналіз теми, яка є однаково актуальною як для розвитку теорії кримінального права, так і в практичному вимірі, сформульовано змістовні висновки і пропозиції, що виносяться на захист. Такий попередній висновок підтверджується оцінкою роботи за основними параметрами, які висуваються щодо кандидатської дисертації на юридичну тематику.

Актуальність теми дослідження. Викладені у вступі та розділах основної частини роботи положення, які стосуються постановки проблеми в цілому, окремих її аспектів, переконують у тому, що відповідні питання є теоретично і практично важливими, деякі не з'ясовані, інші недостатньо розроблені в науці та є перспективними для дослідження. У цьому контексті слід зазначити, що ст. 3 Конституції України проголошує, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Окрім цього, відповідно до ст. 27 Основного закону, обов'язком держави є захист життя людини. Одним із засобів забезпечення охорони цих цінностей є встановлення державою кримінальної

відповідальності за ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані.

В останні роки в Україні відбувається різке зростання кількості злочинів проти життя та здоров'я особи. Зокрема, лише в 2017 році зареєстровані МВС умисних вбивств 1551 (10,1 %), завдання тяжких тілесних ушкоджень – 2024 (8,3 %). Показовим в цьому плані є не тільки прямі посягання на життя і здоров'я іншої особи, але й діяння, які є наслідком байдужого чи недбалого ставлення до життя і здоров'я іншої особи, зокрема це стосується злочину, передбаченого ст. 136 КК України. Стосовно цієї заборони законодавець залишив цілу низку невирішених проблем.

Звертає на себе увагу те, що проблеми кримінальної відповідальності за злочини, передбачені ст. 136 КК України (далі ст. 136 КК) певною мірою розробляли в різні роки в юридичній літературі такі вітчизняні і зарубіжні вчені, як: В. В. Бабаніна, С. Р. Багіров, М. І. Бажанов, В. І. Борисов, Й. І. Горелік, В. Б. Малінін, В. А. Мисливий, П. І. Орлов, А. В. Савченко, В. В. Сташис, В. І. Тютюгін, М. І. Хавронюк, Н. М. Ярмиш, О. М. Костенко, В. К. Матвійчук та ін.. У 2013 році була захищена кандидатська дисертація О. В. Хуторянським за темою: «Кримінально-правова характеристика ненадання допомоги особі». Безумовно, що роботи цих та інших вчених, на праці яких посилається дисертант у своїй монографічній праці, мають значну наукову цінність, особливо це відноситься до дисертації О. В. Хуторянського. Але, не зважаючи на це окремі питання, означені темою дисертації, не знаходили окремого комплексного дослідження, або були не достатньо з'ясовані. Так, не в повній мірі розкриті теоретико-методологічні основи дослідження кримінальної відповідальності за злочин, передбачений ст. 136 КК; не з'ясовані належним чином витоки та історія кримінальної відповідальності за означену заборону, допущено змішування в цьому плані заборон, передбачених ст. 135 та 136 КК в історичному екскурсі; не розглядалися питання поняття однойменного злочину та соціально правової обумовленості цієї заборони; не охоплені відмежуванням усі ознаки злочину, передбаченого ст. 136 КК, та

суміжних злочинів, в тому числі й описаних у ст. 139, 166 КК; не досліджувалося призначення покарання за цей злочин. Не зняті суперечності положень, що стосуються об'єктивних і суб'єктивних та кваліфікуючих ознак досліджуваного злочину. Нарешті потребують розроблення ґрунтовних пропозицій з удосконалення положень ст. 136 КК тощо. Це є свідченням актуальності обраної теми дослідження.

Робота ґрунтується на положеннях Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (прийнята Верховною Радою України 18.03.2004 р. № 161629-IV) та виконана в межах науково-дослідної роботи ВНЗ «Національна академія управління» на 2014-2019 рр. за темою: «Адаптація законодавства і права України до законодавства і права Європейського Союзу» (державний реєстраційний номер 0114U006593).

Автором правильно сформульована мета дослідження, а саме, що це комплексна наукова розробка теоретичних положень кримінальної відповідальності за ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані та формування на цій основі науково-обґрунтованих пропозицій і рекомендацій спрямованих на удосконалення законодавства у цій сфері та практики їх застосування. Це дало можливість поставити наступні задачі дослідження.

Для досягнення цієї мети було поставлено такі основні задачі: з'ясувати теоретико-методологічні основи дослідження кримінальної відповідальності за ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані; дослідити витоки та історію кримінальної відповідальності за ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані; розробити поняття злочину, передбаченого ст. 136 КК та з'ясувати соціально-правову обумовленість цієї заборони; встановити об'єктивні та суб'єктивні ознаки злочину ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані; дослідити кваліфікуючі ознаки злочину, передбаченого ст. 136 КК; провести відмежування злочину, передбаченого ст. 136 КК від суміжних злочинів; здійснити порівняльно-правову характеристику злочину ненадання

допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, за законодавством України та аналогічних злочинів за кримінальним законодавством деяких зарубіжних держав; дослідити проблему призначення покарання за ст. 136 КК; сформулювати пропозиції щодо вдосконалення ст. 136 КК.

На наше переконання дослідник належним чином встановив об'єкт дослідження – суспільні відносини з належного забезпечення надання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, а також визначився з предметом дисертаційної роботи, яким є кримінальна відповідальність за ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані.

Ступінь достовірності та обґрунтованості наукових положень та результатів дослідження. Наукові положення, висновки і практичні рекомендації, представлені у дисертації, комплексно та достатньо обґрунтовано досліджено, про що свідчить зміст роботи, використані у ході дослідження загальноновизнані фундаментальні дослідження, значного обсягу опрацьованої загальноюридичної та спеціальної літератури, законодавчих та інших нормативної правових актів та аналогічної інформації. Для досягнення поставленої мети та вирішення задач дослідження в роботі використано наступні загальнонаукові і спеціально наукові методи: діалектичний – застосовується у всіх розділах дисертації, в їх взаємозв'язку, а також формування висновків і пропозицій за темою дослідження; історико-правовий – використовувався для розкриття історичного розвитку кримінально-правової заборони ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані (підрозділ 1.2); порівняльно-правовий – використовувався у порівнянні вітчизняних кримінально-правових норм, що регламентують відповідальність за досліджуваний злочин, з відповідними нормами законодавства окремих зарубіжних держав (підрозділ 3.2); логіко-семантичний – застосовувався для проведення поглибленого вивчення понятійного апарата (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3); догматичний використовувався для виявлення

можливостей удосконалення ст. 136 (розділи 2, 3); соціологічний – застосовувався під час проведення анкетування з питань дослідження кримінальної відповідальності за ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані (підрозділ 2.1, 2.2, 2.3, 3.3); системного аналізу допоміг з'ясувати внутрішню структуру і місце злочину, передбаченого ст. 136 КК (розділ 2).

Усі ці та інші методи дослідження використовувалися для переконливості та істинності наукових результатів у їх взаємозв'язку і взаємозалежності з метою проведення всебічного, повного та об'єктивного дослідження.

У свою чергу емпірична база дослідження включає в себе: дані Державної судової адміністрації за 2001-2017 рр.; результати опитування 300 працівників правоохоронних органів, суду, захисників чи представників особи; опитування 350 студентів юридичних вузів та факультетів та викладачів кримінального права. Вивчення 200 вироків та ухвал із зазначеної категорії проваджень (**с. 21**). Основні положення та висновки дисертації доповідалися автором на семінарі кафедри юридичного факультету ВНЗ «Національна академія управління», а також були оприлюднені на міжнародних та загальноукраїнських науково-практичних конференціях: міжнародні науково-практичні конференції «Актуальні проблеми юридичної науки» (14 грудня 2012 р. м. Київ); «Громадська взаємодія як екзистенція демократичного суспільства» (23 травня 2013 р. м. Київ); «Актуальні проблеми юридичної науки» (21 березня 2014 р. м. Київ); «Юридична наука і практика : пошук правової гармонії» (5 жовтня 2017 р. м. Київ); «Кримінальне право в умовах глобалізації» (25 травня 2018 р. м. Одеса); Республіканська конференція: «Уголовная юстиция: законодательство, теория и практика» (20 октября 2017 года, Республика Беларусь) (**с. 26-27**).

Ступінь новизни наукових результатів. В дисертаційній роботі автором отримано такі результати:

Уперше:

- доведено, що теоретико-методологічною основою дослідження кримінальної відповідальності за злочин, передбачений ст. 136 КК охоплюється

ступінь розробленості задекларованої теми з наукових джерел, використовуваних методів наукового пошуку та зумовлення меж тих питань, які потребують дослідження, зокрема, витоків та особливостей генези кримінально-правової заборони описаної ст. 136 КК, поняття цього злочину, соціально-правової обумовленості означеної заборони, характеристика не знятих суперечливостей, що стосуються об'єктивних і суб'єктивних та кваліфікуючих ознак досліджуваного злочину, різнопланових джерел, які стосуються цієї заборони, відмежування цього злочину від суміжних діянь, компаративістське дослідження, проблемних, питань, що стосуються покарання та необхідності вдосконалення положень ст. 136 КК;

- з'ясовано, що в історичному екскурсі, за визначеними періодами знайшли закріплення витоків та розвиток заборону ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, в наступній послідовності: в ст. 1991 глави V Уложення про покарання кримінальні і виправні 1845 р. і послідуєчих його редакціях у випадках залишення «стороннім» суб'єктом дитини у безпорадному для життя стані, а в ст. 1993 глави V цього Уложення йшлося про цей злочин у випадку залишення «попутчика» в тому місці або в тому становищі, де для життя такої особи була небезпека; за ст. 1996 цього ж нормативно-правового акту містилася кримінальна відповідальність християнина, який спостерігаючи людину, що гине, не надав їй допомогу; в гл. 25 Кримінального Уложення 1903 р. йшлося, що очевидець небезпеки для життя іншої особи ніс кримінальну відповідальність за ненадання допомоги; ст. 164 КК УСРР 1922 р. була передбачена відповідальність за неповідомлення про небезпечний для життя стан іншої особи, ненадання останньому допомоги, які потягли за собою смерть або тяжкі ушкодження; ст. 159 КК УСРР 1927 р. наставляла відповідальність за аналогічний злочин; це стосувалося і ст. 112 КК УСРР 1960 р.; в КК 2001 р. цей злочин, передбачений ст. 136 КК;

- запропоноване визначення злочину, передбаченого ст. 136 КК під якими слід розуміти умисну (для ч. 2), а за ч. 1 та 3 подвійну форму вини – до діяння умисна вина, а до наслідків лише необережність), заборонену КК дію або

бездіяльність, суб'єкта, який посягає на суспільні відносини, що забезпечують умови з охорони життя та здоров'я людини, яка перебуває в небезпечному для життя стані і позбавлена можливості для вжиття заходів до самозбереження, які полягають у відмові надання допомоги особі або в ненаданні допомоги особі (для ч. 2 та 3 цієї статті малолітньому), яка перебуває в небезпечному для життя стані, при можливості надати таку допомогу, або відмові повідомити чи неповідомленні про такий стан особи (для ч. 2 та 3 цієї статті стосовно малолітнього) належним установам чи особам, що відбувалися в умовах обстановки вчинення злочину – збігу подій і обставин перебування таких осіб в небезпечному для життя стані, коли такі особи були позбавлені можливості для вжиття заходів до самозбереження, якщо це спричинило: тяжкі тілесні ушкодження (ч. 1 цієї статті); смерть потерпілого (ч. 3 цієї статті) та необхідний причинний зв'язок між діянням і наслідками, що настали (чч. 1 та 3 цієї статті);

- виявлено зміст основних чинників соціально-правової обумовленості заборони, передбаченої ст. 136 КК, до яких потрібно зарахувати: 1) соціально-кримінологічний – полягає в небезпеці завдання істотної шкоди суспільним відносинам; у відносній поширеності і цього діяння; 2) нормативно-правовий – свідчить про відповідність цієї заборони нормам Конституції України та внутрішній несуперечливості з іншими нормативно-правовими актами; 3) етичний – свідчить, що зміст і якість заборони відповідає нормам моралі; 4) культурно-історичний розглядає заборону з позиції її поступального розвитку; 5) міжнародно-правовий свідчить, що ця заборона відповідає нормам міжнародного права;

- аргументовано, що обов'язковими ознаками об'єктивної сторони злочину, передбаченого ч. 1 ст. 136 КК України, є: діяння (дія або бездіяльність), наслідки – це тяжкі тілесні ушкодження, необхідний причинний зв'язок між діянням і наслідками що настали, обстановка вчинення злочину – небезпечний для життя стан; 2) під небезпечним для життя станом слід розуміти сукупність об'єктивних і суб'єктивних факторів(умов), що характеризують обстановку, в якій опинилася особа, коли вона позбавлена

можливості без сторонньої допомоги вжити заходів до самозбереження; 3) на такі ознаки об'єктивної сторони цього злочину, як дія або бездіяльність, указує також застосування законодавцем у ч. 3 ст. 136 КК «Діяння, передбачені частинами першого або другого...»;

- розуміння кваліфікуючих і особливих кваліфікуючих ознак: за ч. 2 ст. 136 КК такими є: бездіяльність у таких формах прояву цього злочину: 1) ненадання допомоги малолітньому, який завідомо перебував в небезпечному для життя стані, при можливості надати таку допомогу; дія – відмова в наданні такої допомоги такій особі, при можливості надати таку допомогу; обстановка вчинення злочину; 2) бездіяльність – неповідомлення про такий стан дитини при можливості повідомити про такий стан дитини належним установам чи особам; дія – відмова в повідомленні про такий стан дитини належним установам чи особам при можливості повідомити, а також обстановка вчинення цього злочину; за ч. 3 ст. 136 такими ознаками є діяння (дія або бездіяльність), передбачені ч. 1 та 2 цієї статті наслідки – смерть потерпілого, необхідний причинний зв'язок між діяннями і наслідками, що настали, та обстановка вчинення цього злочину – небезпечний для життя стан;

- визначено, що ефективність боротьби з діянням, передбаченим ст. 136 КК впливає певна недосконалість санкції цієї статті, зокрема, кваліфікуючий злочин, передбачений ч. 2 цієї статті, не містить такого виду, як позбавлення волі, призначення покарання не завжди проводиться з дотриманням індивідуалізації відповідальності осіб, які вчинили злочини за ознаками простого, кваліфікуючого та особливо кваліфікуючого злочину, а також, подекуди не враховуються обтяжуючі та пом'якшуючі обставини покарання;

- запропоновано внести зміни і доповнення до ст. 136 КК доповнивши її в ч. 1 цієї статті відмовою в наданні допомоги та відмовою в повідомленні належним установам чи особам про такий стан особи та в ч. 2 цієї статті також внести приписи стосовно малолітнього, та передбачити такий вид покарання в санкції ч. 2 ст. 136 КК, як позбавлення волі до двох років.

Удосконалено:

- формулювання безпосереднього об'єкта злочину ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані – таким слід розуміти суспільні відносини, які забезпечують умови (стосунки) з охорони життя та здоров'я людини, яка перебуває в небезпечному для життя стані і позбавлена можливості вжиття заходів до самозбереження;

- розуміння суб'єкта злочину, передбаченого ст. 136 КК: є фізична осудна особа (громадянин України, особа без громадянства, громадянин іноземної держави), якій до моменту вчинення злочину виповнилося 16 років і яка не ставила своїми діями потерпілого у небезпечний для життя стан, яка згідно зі ст. 136 КК України має обов'язок при можливості надати допомогу потерпілому або повідомити про такий стан особи належним установам чи особам (це особа, на яку не покладено зобов'язання надавати таку допомогу особі або дбати (піклуватися) про таку особу за іншими нормативно-правовими актами, договором);

- положення, що стосуються суб'єктивної сторони, яке дає підстави дійти наступного: 1) злочини, передбачені ч. 1, 3 ст. 136 КК України відносяться до злочинів з подвійною формою вини до діяння та до наслідків; 2) такі злочини характеризуються поєднанням двох різних форм вини тобто умислу і необережності (поєднання прямого умислу з непрямим або легковажності з недбалістю не утворює двох форм вини); 3) для ч. 1 та 3 ст. 136 КК характерний прямий умисел для дії або бездіяльності і необережність до наслідків; 4) злочин, передбачений ч. 2 ст. 136 КК, може вчинятися умисно і умисел може бути прямим, оскільки цей злочин з формальним складом.

Дістали подальшого розвитку:

- критерії, за якими повинно здійснюватися відмежування злочину, передбаченого ст. 136 КК від суміжних діянь, описаних стст. 135, 137, 139, 166 та 284 КК за ознаками об'єкта, об'єктивної сторони, суб'єкта, суб'єктивної сторони та кваліфікуючими ознаками, зокрема особливого розходження ці злочини мають за ознаками об'єкта, об'єктивної сторони суб'єкта та потерпілого;

- компаративістське дослідження норм, що передбачають кримінальну відповідальність за ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані свідчить, що вітчизняний законодавець має переваги нормотворення, але формулювання норм ст. 136 КК має суперечливість, особливо це проявляється у невідповідності з ознаками цього діяння. Ці положення заслуговують підтримки та дають нам підстави стверджувати, що дисертація за характером і змістом дослідження є комплексною і системною науково дослідною працею, присвяченою кримінальній відповідальності за ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані. У роботі сформульовано низку нових положень і висновків, що містять елементи наукової новизни та мають істотне значення для науки кримінального права та практики застосування ст. 136 КК України.

Обізнаність здобувача з результатами досліджень інших вчених за обраною темою дисертації. У дисертації автором здійснено глибоке опрацювання робіт провідних вітчизняних і зарубіжних вчених щодо проблем кримінальної відповідальності за ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані. Високий рівень обізнаності здобувача з результатами наукових досліджень інших учених та обраною темою дисертаційної роботи підтверджується опрацюванням ним 337 джерел, критичний аналіз яких став основою для розв'язання поставлених у дисертації завдань. Використання результатів наукових досліджень провідних вчених дозволило здобувачу розробити власний методологічний інструментарій та теоретико-методичні рекомендації для вирішення проблеми, поставленої у дисертаційній роботі.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані й аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки та пропозиції можуть бути використані у:

- законотворчій діяльності – при внесенні змін і доповнень до чинного законодавства (лист до Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності Верховної Ради України (від 9 червня 2018 р.

вихідний № 06-18/83);

- правозастосовній діяльності – для кваліфікації злочинів, передбачених ст. 136 КК та відмежування їх від діянь, передбачених стст. 135, 137, 139, 166, 284 КК;

- навчальному процесі – як матеріал для викладання навчальних дисциплін «Кримінальне право України. Особлива частина»; «Актуальні проблеми кваліфікації злочинів» (акт впровадження результатів дисертаційного дослідження у навчальному процесі ВНЗ «Національна академія управління» від 21 листопада 2017 р.).

Публікації. Основні положення та висновки дослідження викладено в 14 публікаціях, з них 8 – у наукових виданнях, внесених в оновлений перелік фахових видань з юридичних наук МОН України, зареєстрованих та проіндексованих у міжнародних наукометричних каталогах та базах даних; 6-ти тезами конференції.

Оцінка мови і стилю дисертації. Дисертація написана науковим стилем і відповідає вимогам української стилістики та лексики. Фактичний матеріал, наукові положення та висновки дисертації легкі для сприйняття. Все вищезазначене відповідає вимогам МОН України.

Відповідність дисертації визначеній спеціальності. Зміст дисертації повністю відповідає спеціальності 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Автореферат дисертації достатньо повно розкриває основні її положення і є ідентичним за структурою та змістом роботи. Усі наукові положення, висновки і рекомендації, представлені в авторефераті, детально розкриті в дисертації. Дисертаційна робота є самостійним завершеним науковим дослідженням. Визначені та обґрунтовані в дисертації наукові положення та пропозиції є особистим внеском здобувача. Наукові положення, рекомендації та висновки, що виносяться на захист, є самостійним доробком автора.

Позитивно оцінюючи науково-теоретичну і практичну значимість дослідження Ю.Г. Зубця, його наукову новизну та можливість використання

пропозицій і рекомендацій дисертанта для вдосконалення чинного законодавства та практики його застосування, необхідно відзначити, *що поряд із загальною позитивною оцінкою дисертації робота не позбавлена певних недоліків, мають місце дискусійні положення та окремі зауваження, які полягають у наступному:*

1. На сторінках **37-49** дисертації достатньо повно отримало розкриття витоків та генези кримінально-правової відповідальності за ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, тому положеннях новизни (с. 22) не було необхідності в такій деталізації цього положення новизни, оскільки це робить громіздку новизну. Зрозуміло, що дисертанту хотілося більш детально розкрити цю позицію в новизні.

2. Цікавим є положення новизни «вперше» в дисертації, яке стосується кримінально-правового поняття злочину, передбаченого статтею 136 КК України. Але хотілося б почути обґрунтування необхідності такого поняття під час захисту, в чому є його користь.

3. В дисертації з'ясовуються чинники соціально-правової обумовленості кримінально-правової заборони, передбаченої ст. 136 КК України, і розглядаються традиційно такі чинники, як: соціально-кримінологічний; нормативно-правовий; етичний; культурно-історичний; міжнародно-правовий (**с. 53-73**). Проте важливо у цьому сенсі було б дослідити аксіологічний чинник обумовленості цієї заборони, адже він стосується вибору цінностей.

4. Значна увага в дисертації приділяється такій обов'язковій ознаці об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 136 КК України, як бездіяльність. Цієї позиції дотримуються дослідники в існуючих публікаціях, в тому числі і автор попереднього дисертаційного дослідження О.В. Хуторянський, а Ю. Г. Зубець наполягає, що цей злочин може вчинятися шляхом **«дії або бездіяльності»**. Хотілося б почути таке обґрунтування під час захисту.

5. На сторінках 147-173 дисертант розкриває форми прояву злочину, передбаченого кваліфікуючими і особливо кваліфікуючими ознаками, а не

краще було б зупинитися лише на обов'язкових ознаках цих злочинів. Можливо дослідник обґрунтовує своє бачення цієї проблеми під час захисту.

б. Здобувач пропонує зміни і доповнення до ст. 136 КК, а фактично пропонує нову редакцію ст. 136 КК. Бажано було б під час захисту більш детально обґрунтувати свою позицію в цьому плані.

Але, зазначені недоліки не нівелюють в цілому позитивну оцінку роботи. Дисертація Ю.Г. Зубця виконана на актуальну тему, є самостійним дослідженням, належно апробована, її зміст відповідає заявленій дисертантом науковій спеціальності. Автореферат і публікації з належною повнотою передають зміст дисертаційної роботи. Викладені в роботі положення можуть бути використані для подальшої розробки проблем кримінального права, під час опрацювання пропозицій щодо змін і доповнень до чинного кримінального законодавства, у практично-прикладному аспекті – при застосуванні кримінального закону, а також у навчальному процесі. Адже в цілому можна констатувати, що автором дослідження отримані нові науково обґрунтовані результати, які в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для науки кримінального права та правозастосовної практики.

Таким чином, слід дійти висновку, що дисертаційна робота Ю. Г. Зубця за темою: **«Кримінальна відповідальність за ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані (ст. 136 КК України)»** є завершеним монографічним дослідженням, яке виконане на належному рівні та відповідає вимогам, що наразі пред'являються до подібного роду робіт. За актуальністю обраної теми, рівнем проведеного дослідження, ступенем обґрунтованості наукових положень, сформульованих висновків і рекомендацій, достовірністю і новизною, повнотою викладу в опублікованих працях, представлена робота та автореферат відповідають вимогам, що пред'являються до кандидатських дисертацій відповідно до п.п. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою

Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами та доповненнями) та Наказу МОН № 40 від 12.01.2017 р., а Юрій Григорович Зубець заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право на підставі публічного захисту.

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук, доцент
професор кафедри публічного права
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка» м. Дніпро

В. В. Ленъ

Підпис професора Леня В.В. засвідчую:
Проректор з науково-педагогічної
і навчально-виховної роботи
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»



Ю.Т. Хоменко